

**VẬN DỤNG PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU TRƯỜNG HỢP ĐIỂN HÌNH
TRONG DẠY HỌC PHẦN “CÔNG DÂN VỚI ĐẠO ĐỨC”
MÔN GIÁO DỤC CÔNG DÂN LỚP 10 Ở TRƯỜNG THPT THÁI NGUYÊN**

Nguyễn Thị Khuông*, Hoàng Thị Thanh, Ngọc Thị Mỹ
Trường Đại học Sư phạm - ĐH Thái Nguyên

TÓM TẮT

Trên cơ sở của việc phân tích lý luận về phương pháp nghiên cứu trường hợp điển hình, bài báo trình bày kết quả đạt được khi vận dụng phương pháp này trong dạy học phần “Công dân với đạo đức” môn Giáo dục công dân lớp 10 ở trường Trung học phổ thông Thái Nguyên. Từ đó, đưa ra một số kiến nghị nhằm nâng cao hiệu quả dạy học bằng phương pháp nghiên cứu trường hợp điển hình đối với môn Giáo dục công dân ở trường Trung học phổ thông Thái Nguyên.

Từ khóa: *phương pháp; trường hợp; điển hình; nghiên cứu; trường hợp điển hình.*

Ngày nhận bài: 27/3/2019; Ngày hoàn thiện: 16/5/2019; Ngày duyệt đăng: 30/5/2019

**MAKING USE OF TYPICAL CASE RESEARCHING METHOD INTO
“CIVICS WITH ETHICS” LECTURE OF 10th GRADE CIVICS
EDUCATION SUBJECT AT THAI NGUYEN HIGH SCHOOL**

Nguyen Thi Khuong*, Hoang Thi Thanh, Ngoc Thi My
TNU - University of Education

ABSTRACT

Based on the theoretical analysis of typical case researching methods, the article reveals results when using this method into “Civics with ethics” lecture of the 10th grade “Civics Education” subject at Thai Nguyen High School. From that point, stating some petitions to advance the teaching effect by the typical case researching method in “Civics Education” subject at Thai Nguyen High School.

Keywords: *Method; Case; Typical; Researching; Typical Case.*

Received: 27/3/2019; Revised: 16/5/2019; Approved: 30/5/2019

* Corresponding author. Email: khuongnguyen@dhsptn.edu.vn

1. Đặt vấn đề

Cuối tháng 12 năm 2018, Bộ Giáo dục và Đào tạo đã ban hành Chương trình các môn học ở bậc phổ thông. Theo đó, môn Giáo dục công dân (GD CD) cấp trung học phổ thông vẫn được thừa nhận là môn học có vai trò quan trọng trong việc hình thành nhân cách đạo đức, thế giới quan và nhân sinh quan cho học sinh. Để thực hiện có hiệu quả mục tiêu của chương trình môn GD CD, thì việc áp dụng các phương pháp dạy học hiện đại, nhất là dạy học theo định hướng phát triển năng lực để phát huy các phẩm chất, năng lực của người học là cần thiết trong bối cảnh hiện nay.

Trường Trung học phổ thông (THPT) Thái Nguyên là đơn vị trực thuộc của trường Đại học Sư phạm – Đại học Thái Nguyên. Rất có thể, trong một ngày gần đây, Trường sẽ được Bộ Giáo dục và Đào tạo giao nhiệm vụ thực nghiệm chương trình và sách giáo khoa mới. Do vậy, việc thực hiện đổi mới toàn diện và sâu rộng hơn phương pháp dạy học ngay từ bây giờ trở thành mục tiêu quan trọng hàng đầu mà trường THPT Thái Nguyên cần phải thực hiện.

Phương pháp nghiên cứu trường hợp điển hình (NCTHĐH) được coi là một trong những phương pháp dạy học tích cực đã và đang được sử dụng trong dạy học môn GD CD ở trường THPT Thái Nguyên những năm qua. Tuy nhiên, vì nhiều lý do khác nhau mà tần suất và hiệu quả thực hiện chưa được như mong đợi. Việc tiếp tục đưa vào và sử dụng phương pháp NCTHĐH trong dạy học môn GD CD ở trường THPT Thái Nguyên, xuất phát từ lý do trên, là rất cần thiết.

2. Phương pháp nghiên cứu

Nhằm làm rõ xu hướng của việc vận dụng phương pháp NCTHĐH trong dạy học phần “Công dân với đạo đức” lớp 10 môn GD CD ở trường THPT Thái Nguyên, tác giả đã sử dụng kết hợp các phương pháp luận của chủ nghĩa duy vật biện chứng, duy vật lịch sử với

các phương pháp nghiên cứu cụ thể như: phân tích - tổng hợp; lịch sử - lôgic; khái quát hóa, điều tra xã hội học, thống kê... để thu thập các thông tin, tài liệu phục vụ cho nội dung nghiên cứu khoa học của bài báo.

Trong quá trình viết bài, tác giả đã kế thừa những thành quả của các công trình nghiên cứu trước đó về phương pháp nghiên cứu trường hợp điển hình và việc vận dụng phương pháp này trong dạy học môn GD CD ở trường THPT.

3. Kết quả nghiên cứu và thảo luận

3.1 Cơ sở lý luận chung về phương pháp nghiên cứu trường hợp điển hình

3.1.1 Khái niệm phương pháp nghiên cứu trường hợp điển hình

Cho đến nay, có khá nhiều quan niệm khác nhau về phương pháp nghiên cứu điển hình. Tuy nhiên, mặc dù chưa hoàn toàn đồng nhất, nhưng dưới góc độ phương pháp dạy học, các học giả nghiên cứu và các nhà sư phạm, nhà giáo dục đều có chung một quan niệm khá đồng nhất với nhau. Theo đó, NCTHĐH là một phương pháp dạy học mà trong đó học sinh tự lực nghiên cứu một tình huống thực tiễn và giải quyết các vấn đề của tình huống đặt ra, hình thức làm việc chủ yếu là làm việc nhóm. Đây là phương pháp điển hình của dạy học theo tình huống và dạy học giải quyết vấn đề [2], [3].

Trên cơ sở nghiên cứu có kế thừa các công trình đã có, chúng tôi cho rằng phương pháp NCTHĐH được sử dụng trong dạy học là phương pháp mà ở đó người giáo viên sử dụng những tình huống có thực trong thực tiễn, mang tính tiêu biểu, biểu hiện tập trung và rõ ràng nhất về bản chất của một sự vật, hiện tượng hoặc một nhóm sự vật, hiện tượng để đưa vào bài học, qua đó giáo viên hướng người học vào quá trình tự học nhằm phát huy tính tích cực, tự giác của học sinh. Những tình huống thực tế điển hình ở đây không nhất thiết phải do giáo viên khởi xướng mà cũng có thể do người học tự phát hiện ra và trình

bày trước lớp dưới sự dẫn dắt hoặc yêu cầu từ phía giáo viên.

Phương pháp NCTHĐH được giáo viên sử dụng trong dạy học môn GDCD được hiểu là phương pháp mà trong đó giáo viên lấy các tình huống điển hình xảy ra trong thực tiễn đời sống để phân tích, giúp học sinh nghiên cứu, làm rõ một đơn vị kiến thức hoặc một bài học nào đó có trong chương trình môn GDCD.

Sử dụng phương pháp NCTHĐH trong dạy học môn GDCD lớp 10 ở trường THPT Thái Nguyên nói riêng và môn GDCD ở nhà trường phổ thông nói chung, không chỉ giúp học sinh hiểu được sâu sắc nội dung bài học, mà còn là cơ sở để giáo viên thực hiện phát huy tối đa các năng lực của học sinh như năng lực giải quyết vấn đề, năng lực thuyết trình, năng lực hợp tác...

3.1.2 Đặc điểm của phương pháp nghiên cứu trường hợp điển hình

- Phương pháp NCTHĐH thực chất là việc sử dụng các câu chuyện, tấm gương... có thực trong thực tiễn cuộc sống để làm sáng tỏ nội dung bài học cũng như cách thức giải quyết vấn đề trong bài học.

- Phương pháp NCTHĐH đặt ra yêu cầu đối với học sinh là phải thiết lập các phương án và biết chọn ra một phương án tối ưu nhất để giải quyết các tình huống mà giáo viên nêu ra. Chính trong quá trình lựa chọn và giải quyết tình huống, các năng lực của học sinh dần bộc lộ và phát triển.

- Phương pháp NCTHĐH luôn phản ánh những tình huống có thực, mang tính điển hình nhất, thậm chí có tính phức tạp cao nảy sinh trong đời sống thực tiễn chứ không phải là một tình huống đơn giản, phổ biến. Với nghĩa đó, phương pháp NCTHĐH đòi hỏi ở học sinh tính tự giác, sự hợp tác cao để thực hiện những nhiệm vụ học tập mang tính tích hợp cao.

- Khi sử dụng phương pháp NCTHĐH, giáo viên nên lưu ý đến độ dài, ngắn của những

trường hợp điển hình, làm sao cho phù hợp với nội dung bài học cũng như trình độ nhận thức của học sinh. Đây được coi là đặc trưng thể hiện rằng phương pháp NCTHĐH rất phù hợp với chương trình môn GDCD lớp 10 vì nó định hướng hứng thú đến cho học sinh.

- Trong quá trình dạy học, tùy thuộc vào từng trường hợp cụ thể mà giáo viên tổ chức cho toàn thể học sinh cùng nghiên cứu một trường hợp điển hình hoặc phân công mỗi nhóm học sinh sẽ nghiên cứu một trường hợp điển hình khác nhau. Đặc trưng này cho thấy, việc sử dụng phương pháp NCTHĐH vừa phù hợp với hình thức tổ chức dạy học lớp – bài, vừa phù hợp với hình thức dạy học thảo luận theo nhóm.

3.1.3 Các bước thực hiện phương pháp nghiên cứu trường hợp điển hình

Để thực hiện thành công phương pháp NCTHĐH trong dạy học môn GDCD, giáo viên cần tuân thủ đúng và đủ các bước sau:

Bước 1: Nghiên cứu, rà soát cấu trúc, nội dung chương trình sách giáo khoa. Đây là bước đầu tiên để vận dụng phương pháp NCTHĐH có hiệu quả. Nếu không nghiên cứu, rà soát cấu trúc, nội dung chương trình sách giáo khoa môn GDCD sẽ không thể tìm và xác định được trường hợp điển hình phù hợp với bài học, bài học tắt yếu sẽ không thành công.

Bước 2: Lựa chọn bài học và xác định mục tiêu. Việc làm này giúp giáo viên có thể vận dụng tối đa phương pháp NCTHĐH vào việc phát triển năng lực cho học sinh.

Bước 3: Thiết kế các hoạt động dạy học vận dụng phương pháp nghiên cứu trường hợp điển hình. Bước này sẽ giúp giáo viên thực hiện đúng quy trình lên lớp. Từ đó, tránh được những nhược điểm của phương pháp NCTHĐH mang lại trong dạy học môn GDCD.

Bước 4: Xây dựng công cụ đánh giá. Thực hiện bước này giúp cho GV có thể kiểm tra tính hiệu quả của việc sử dụng phương pháp NCTHĐH. So sánh, đối chiếu với các phương

pháp dạy học khác, từ đó, hoạch định việc sử dụng hợp lý phương pháp dạy học trong tương lai.

Bước 5: Thực nghiệm tổ chức dạy học. Đây là khâu nhất thiết phải có khi áp dụng bất cứ một phương pháp dạy học nào trong đó có phương pháp NCTHĐH. Thực nghiệm tổ chức dạy học giúp giáo viên rút ra những ưu điểm để kế thừa và tìm ra những nhược điểm để khắc phục khi áp dụng phương pháp NCTHĐH vào dạy những bài học sau.

3.1.4 Vai trò của giáo viên và học sinh trong dạy học nghiên cứu trường hợp điển hình

Đối với giáo viên:

Giáo viên luôn là người giữ vai trò thực hiện tổ chức quá trình dạy học. Trong suốt quá trình ấy, giáo viên định hướng, giúp đỡ học sinh phân tích, nghiên cứu các trường hợp điển hình. Bên cạnh đó, giáo viên còn tìm cách lôi cuốn học sinh tham gia vào việc đề xuất các trường hợp điển hình, giải quyết vấn đề và rút ra kết luận. Trong dạy học NCTHĐH, giáo viên còn là người thực hiện nhiệm vụ phát triển năng lực cho học sinh.

Đối với học sinh:

Học sinh đóng vai trò là trung tâm của quá trình dạy học. Các em sẽ được giáo viên giao cho những nhiệm vụ cụ thể và phải hoàn thành nhiệm vụ của mình trong một khoảng thời gian nhất định. Quá trình thực hiện nghiên cứu và giải quyết các trường hợp điển hình sẽ giúp học sinh rèn luyện các kỹ năng thiết yếu của bản thân như kỹ năng giải quyết vấn đề, kỹ năng làm việc nhóm, kỹ năng quản lý thời gian, kỹ năng tổ chức hoạt động nhóm, kỹ năng thuyết trình...

3.2 Một số kết quả bước đầu đạt được khi tiến hành vận dụng phương pháp NCTHĐH trong dạy học phần “Công dân với đạo đức” môn GDCD lớp 10 ở trường THPT Thái Nguyên

3.2.1 Các bước tiến hành

Bước 1: Nghiên cứu, rà soát cấu trúc, nội dung chương trình sách giáo khoa môn GDCD lớp 10:

Đây là giai đoạn quan trọng và khó khăn trong quá trình thực hiện dạy học NCTHĐH. Đầu tiên giáo viên sẽ tiến hành lựa chọn bài học/ đơn vị kiến thức có khả năng áp dụng phương pháp NCTHĐH. Dựa trên nội dung của các bài học môn GDCD lớp 10, chúng tôi tiến hành lựa chọn các bài để thử nghiệm phương pháp NCTHĐH dựa vào các tiêu chí sau:

- Nội dung bài học có thể sử dụng phương pháp NCTHĐH;
- Bài học gần gũi với đời sống thực tại và có tính thực tiễn cao;
- Những tình huống hay trường hợp nêu ra phải thật sự điển hình và có thực;
- Những tình huống hay trường hợp điển hình nêu ra phải phù hợp với bài học, với đối tượng học sinh;
- Những tình huống hay trường hợp điển hình nêu ra phải có tính giáo dục cao.

Tiếp theo, giáo viên sẽ gợi ý nội dung bài học liên quan đến tình huống/trường hợp điển hình và kích thích tính tò mò, chủ động hợp tác của học sinh. Hoạt động cuối cùng của bước 1 là giáo viên sẽ đề xuất hoặc khơi gợi học sinh đề xuất tình huống/trường hợp điển hình trong thực tế.

Bước 2: Lựa chọn bài học và xác định mục tiêu:

Từ những tiêu chí và cách làm ở bước 1, chúng tôi lựa chọn một số bài học sau để tiến hành phương pháp NCTHĐH cho môn GDCD lớp 10 ở trường THPT Thái Nguyên:

Bài 11. Một số phạm trù cơ bản của đạo đức học.

Các trường hợp điển hình sau được sử dụng trong bài là:

Trường hợp 1: Nghiên cứu Vụ án đánh bạc nghìn tỷ qua Internet liên quan hai cựu tướng ngành Công an, xảy ra trong năm 2018.

Trường hợp 2: Nghiên cứu Vụ án làm giả hồ sơ tâm thần tại Bệnh viện Tâm thần Trung ương I (Bộ Y tế), xảy ra trong năm 2018.

Bài 14. Công dân với một số vấn đề cấp thiết của nhân loại

Các trường hợp điển hình sau được sử dụng trong bài:

Trường hợp 1: Vụ việc gây ô nhiễm môi trường biển ở các tỉnh miền Trung do công ty Formosa gây ra vào năm 2016.

Trường hợp 2: Vụ việc hàng trăm trẻ em ở huyện Thuận Thành, tỉnh Bắc Ninh bị mắc bệnh sán lợn vào đầu năm 2019.

Bài 16: Tự hoàn thiện bản thân

Các trường hợp điển hình sau được sử dụng trong bài:

Trường hợp 1: Tấm gương tự hoàn thiện bản thân của Chủ tịch Hồ Chí Minh.

Trường hợp 2: Tấm gương tự hoàn thiện bản thân của thầy giáo Nguyễn Ngọc Ký.

Mỗi một bài học đều được xác định mục tiêu chung của từng bài về kiến thức, kỹ năng, thái độ, năng lực hình thành, phát triển ở học sinh và mục tiêu cụ thể của từng đơn vị kiến thức. Tất nhiên, việc xác định mục tiêu luôn gắn với mục đích sử dụng các trường hợp điển hình được nêu ra trong bài học.

Bước 3: Thiết kế các hoạt động dạy học vận dụng phương pháp nghiên cứu trường hợp điển hình:

Việc thiết kế các hoạt động dạy học vận dụng phương pháp nghiên cứu trường hợp điển hình được thực hiện theo công văn số 5555/BGDĐT-GDTrH về việc “*Hướng dẫn sinh hoạt chuyên môn về đổi mới phương pháp dạy học và kiểm tra, đánh giá; tổ chức và quản lý các hoạt động chuyên môn của trường trung học/ trung tâm giáo dục thường xuyên qua mạng*” ngày 8/10/2014 của Bộ Giáo dục và Đào tạo. Bao gồm 5 hoạt động: 1. Khởi động; 2. Hình thành kiến thức; 3. Luyện tập; 4. Vận dụng; 5. Mở rộng. Mỗi một hoạt động được thiết kế bao gồm các phần: mục đích, cách tiến hành, kết quả đạt được. Điều đặc biệt là đối với môn GD CD lớp 10 phần “*Công dân với đạo đức*” việc sử dụng phương pháp NCTHĐH có thể được thực hiện ở tất cả 5 hoạt động trên.

Bước 4: Xây dựng bộ công cụ đánh giá:

Công cụ đánh giá chúng tôi xây dựng khi tiến hành thử nghiệm dạy học bằng phương pháp NCTHĐH phần “*Công dân với đạo đức*” môn GD CD lớp 10 là bài kiểm tra 15 phút và 1 tiết. Ở bài kiểm tra 15 phút, đề hoàn toàn là tự luận trong đó sẽ nêu ra một tình huống/ trường hợp điển hình yêu cầu học sinh giải quyết và rút ra bài học cho bản thân. Còn đối với đề kiểm tra 1 tiết sẽ là gói câu hỏi bao gồm cả câu hỏi trắc nghiệm lẫn câu hỏi tự luận và đều được thiết kế dựa trên việc nêu ra những tình huống/ trường hợp điển hình.

Bước 5: Thực nghiệm tổ chức dạy học:

Việc dạy học thực nghiệm bằng phương pháp NCTHĐH trong phần “*Công dân với đạo đức*” môn GD CD lớp 10 được chúng tôi tiến hành ở ba bài học (bài 11, bài 14 và bài 16) với ba lớp 10: 10A1, 10A4, 10A6. Chúng tôi là người trực tiếp đứng lớp dạy học. Sau mỗi tiết dạy, đều có kiểm tra, đánh giá kết quả học tập của học sinh, rút kinh nghiệm và đối chiếu với các phương pháp dạy học khác để tìm ra điểm khác biệt cũng như hiệu quả của việc vận dụng phương pháp NCTHĐH trong dạy học phần “*Công dân với đạo đức*” môn GD CD lớp 10 ở trường THPT Thái Nguyên.

3.2.2 Ưu điểm và nhược điểm khi vận dụng phương pháp NCTHĐH trong dạy học phần “*Công dân với đạo đức*” môn GD CD lớp 10 ở trường THPT Thái Nguyên

Phương pháp NCTHĐH không phải là phương thức dạy học vận dụng trong dạy học phần “*Công dân với đạo đức*”. Điều đó cũng hoàn toàn giống như các phương pháp dạy học khác mà giáo viên thường sử dụng trong dạy học môn GD CD ở nhà trường phổ thông. Những ưu điểm và nhược điểm luôn song hành cùng với nhau. Với tất cả những ưu điểm vốn có của nó đã làm cho phương pháp NCTHĐH thường được sử dụng để nâng cao chất lượng dạy học. Song, những nhược điểm của nó lại là bước ngăn cản, buộc giáo viên phải đặt nó trong mối tương hỗ với các phương pháp dạy học khác nhau mới có thể thành công trong quá trình dạy học.

Theo chúng tôi, vận dụng phương pháp NCTHĐH trong dạy học phần “Công dân với đạo đức” ở trường THPT Thái Nguyên có những ưu điểm sau:

- *Thứ nhất:* Việc áp dụng phương pháp NCTHĐH trong dạy học phần “Công dân với đạo đức” môn GDCD lớp 10 ở trường THPT Thái Nguyên luôn có tác dụng hữu ích trong việc phát triển các năng lực tự học, tự tìm tòi nghiên cứu và tăng vốn hiểu biết xã hội cho cả giáo viên và học sinh. Tuy nhiên, để có thể thực hiện thành công phương pháp NCTHĐH, giáo viên cần thường xuyên tìm hiểu, đọc và nghiên cứu các trường hợp điển hình để vận dụng vào bài học. Ngoài ra, việc áp dụng phương pháp NCTHĐH trong dạy học môn GDCD nói chung ở nhà trường THPT còn đặt ra yêu cầu đối với người học. Nó buộc người sinh phải độc lập hoặc hợp tác với nhau mới có thể nghiên cứu, giải quyết được các trường hợp điển hình mà giáo viên đưa ra. Với ý nghĩa này, phương pháp NCTHĐH giúp cho các năng lực, kỹ năng, vốn hiểu biết của cả người dạy và người học được nâng lên.

- *Thứ hai:* Những tình huống điển hình xảy ra trong thực tiễn cuộc sống luôn là động lực thôi thúc tính tò mò khoa học của các em học sinh và điều này đã chứng minh rằng tích cực hóa tính năng động, khả năng độc lập, sáng tạo của người học là ưu điểm nhìn thấy rõ nhất khi vận dụng phương pháp NCTHĐH trong dạy học phần “Công dân với đạo đức” môn GDCD lớp 10 ở trường THPT Thái Nguyên hiện nay. Từ kết quả khảo sát, điều tra và tiến hành các hình thức kiểm tra thường xuyên ở các lớp thực nghiệm, chúng tôi nhận thấy khi áp dụng phương pháp NCTHĐH vào dạy học, phần lớn học sinh trong lớp tham gia tích cực hơn vào bài học. Khả năng giải quyết tình huống, tư duy phản biện, năng lực phối hợp giữa các nhóm học sinh và giữa các học sinh trong nhóm trở nên nhịp nhàng hơn, hiệu suất và cường độ học tập của học sinh đều tăng cao hơn so với phương pháp thuyết trình. Kết quả thực nghiệm ở 3 lớp 10 với số học

sinh là 125 em tham gia trả lời câu hỏi sau thực nghiệm, có tới trên 90% học sinh quả quyết rằng khi giáo viên đưa các trường hợp điển hình vào phân tích bài học, không chỉ có tác dụng giúp các em hiểu bài học hơn mà qua đó các em biết chủ động rút ra nhiều bài học bổ ích cho bản thân.

- *Thứ ba:* Vận dụng phương pháp NCTHĐH trong dạy học phần “Công dân với đạo đức” môn GDCD lớp 10 ở trường THPT Thái Nguyên còn giúp cho học sinh vận dụng được kiến thức lý luận vào giải quyết các tình huống gặp phải trong cuộc sống. Điều này có tác dụng rất lớn đối với lứa tuổi học sinh, bởi lẽ những trường hợp điển hình tốt sẽ như tấm gương phản chiếu cho các em nhìn thấy, học tập và làm theo. Vận dụng phương pháp NCTHĐH trong dạy học phần “Công dân với đạo đức” môn GDCD lớp 10 còn tạo ra những điều kiện, tiền đề để gắn kết tình cảm giữa thầy và trò.

Bên cạnh những ưu điểm trên, việc vận dụng phương pháp NCTHĐH trong dạy học phần “Công dân với đạo đức” môn GDCD lớp 10 ở trường THPT Thái Nguyên cũng bộc lộ một số hạn chế nhất định:

- *Một là:* Giáo viên mất nhiều thời gian và công sức cho việc tìm tòi tình huống điển hình phù hợp với bài học. Bởi lẽ, đời sống thực tiễn rất phong phú và đa dạng các trường hợp/tình huống. Tuy nhiên không phải tình huống nào cũng là điển hình. Nếu giáo viên không đầu tư công sức lựa chọn tình huống điển hình sẽ không có tác dụng đối với quá trình dạy học.

Hai là: Khi dạy học bằng tình huống điển hình, giáo viên phải để học sinh giải quyết tình huống. Nhiều khi, một học sinh/ nhóm học sinh này không giải quyết được tình huống sẽ phải gọi học sinh/ nhóm học sinh khác giải quyết thay. Hạn chế về thời gian luôn là một vấn đề thường trực. Một số nhiệm vụ học tập sẽ không thể hoàn thành là hạn chế lớn nhất khi áp dụng phương pháp NCTHĐH trong dạy học môn GDCD lớp 10 ở trường THPT Thái Nguyên hiện nay.

3.3 Một số kiến nghị nhằm nâng cao hiệu quả việc vận dụng phương pháp NCTHĐH trong dạy học phần môn GDCD trường THPT Thái Nguyên

3.3.1 Kiến nghị với nhà trường

Khó khăn lớn nhất trong việc sử dụng phương pháp NCTHĐH trong dạy học phần “Công dân với đạo đức” môn GDCD lớp 10 ở trường THPT Thái Nguyên là lớp đông học sinh. Sử dụng phương pháp NCTHĐH buộc phải học theo nhóm nhỏ mới đạt hiệu quả cao. Song, trừ một vài lớp, số lượng học sinh khoảng 30 em, còn lại, các lớp khác đều xấp xỉ 50 em. Với số học sinh đông như vậy, việc chia và dạy học theo nhóm là rất khó khăn. Quá trình dạy thực nghiệm ở lớp 10A4 cho thấy, giáo viên không thể cho tất cả các nhóm trình bày phần thảo luận tình huống của mình được, vì không có thời gian. Điều đó, dẫn tới thực trạng những nhóm học sinh đã chuẩn bị bài không được phát biểu trở nên mất cảm hứng trong thời gian học tập còn lại của giờ học.

Từ thực tế trên, chúng tôi kiến nghị, trong những năm tới, nhà trường nên có sự sắp xếp hợp lý hơn về số lượng học sinh trong một lớp. Làm sao để mỗi lớp dao động khoảng 35 - 40 học sinh là tốt nhất. Ngoài ra, nếu có thể, nhà trường nên trang bị thêm đồ dùng dạy học như bảng phụ, bút màu... để phát triển tối đa năng lực cho người học. Trên cơ sở đó, giờ học vận dụng phương pháp NCTHĐH trong dạy học phần “Công dân với đạo đức” môn GDCD lớp 10 ở trường THPT Thái Nguyên sẽ thành công hơn.

3.3.2 Kiến nghị với giáo viên

Để giờ dạy áp dụng phương pháp NCTHĐH trong dạy học phần “Công dân với đạo đức” môn GDCD lớp 10 ở trường THPT Thái Nguyên thành công, giáo viên cần thực hiện tốt những nội dung sau:

Một là: Sức lan tỏa của tấm gương điển hình tốt sẽ rất lớn đối với lứa tuổi học trò. Do đó, giáo viên nên lựa chọn những tình huống điển hình hay về nội dung, ngắn gọn, có ý nghĩa

giáo dục học sinh và là tấm gương để học sinh noi theo. Những tình huống mang tính thời sự, được xã hội quan tâm sẽ kích thích học sinh tham gia vào bài học. Đây là công việc không khó, chỉ cần giáo viên tâm huyết, chịu khó cập nhật thông tin trên các kênh truyền hình, báo chí... sẽ chọn được nhiều tình huống điển hình hay, có tính thực tiễn và vừa sức với học sinh.

Hai là: Giáo viên phải thường xuyên giúp đỡ và định hướng cho học sinh trong việc nghiên cứu và lựa chọn tình huống điển hình. Trong nhiều trường hợp, học sinh lại là người phát hiện ra nhiều tình huống điển hình hay. Do vậy, trong suốt quá trình học, giáo viên vừa phải là người giúp học sinh tháo gỡ, giải đáp thắc mắc nảy sinh khi phân tích tình huống; vừa khơi gợi, kích thích học sinh tìm ra tình huống mới phù hợp với bài học.

Ba là: Giáo viên nên kích thích tính tự giác, sáng tạo của học sinh bằng hình thức đánh giá trực tiếp trong quá trình dạy học. Quá trình dạy thực nghiệm đã chứng minh rằng, khi học sinh giải quyết được tình huống hơn sự mong đợi của giáo viên, việc thưởng điểm cao cho các em giống như liều thuốc làm cho các em tỉnh táo, hăng say học bài hơn. Bên cạnh đó, việc tạo cơ hội cho học sinh tự đánh giá lẫn nhau trong giờ học cũng giúp học sinh tích cực, đam mê học hỏi hơn.

4. Kết luận

Vận dụng phương pháp NCTHĐH trong dạy học phần “Công dân với đạo đức” môn GDCD lớp 10 ở trường THPT Thái Nguyên đã mang lại nhiều kết quả khả quan: 91% học sinh cho biết giờ học GDCD trở nên cuốn hút hơn khi vận dụng các tình huống điển hình trong bài học; 100% học sinh rất hiểu bài và hiểu bài. Việc vận dụng phương pháp NCTHĐH còn làm cho các năng lực tư duy biện chứng, hợp tác, thuyết trình của học sinh phát triển tối đa. Mối quan hệ thầy – trò được gắn bó khăng khít, bền vững hơn. Bên cạnh đó, vẫn còn tồn tại một số khó khăn nhất định khi áp dụng phương pháp này, như khó khăn

về lựa chọn tình huống, khó khăn về thời gian thực hiện trên lớp... Tuy nhiên, nếu có sự cố gắng, nỗ lực từ phía giáo viên và học sinh, những khó khăn này sẽ được khắc phục. Kết quả nghiên cứu còn cho thấy, việc áp dụng dạy học bằng phương pháp NCTHĐH không chỉ góp phần nâng cao chất lượng dạy học phần “Công dân với đạo đức” mà còn nâng cao chất lượng dạy học môn GDCD ở trường THPT Thái Nguyên nói chung.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1]. Nguyễn Bá Đạt, “Phương pháp nghiên cứu trường hợp điển hình trong khoa học xã hội và tâm lý học”, *Tạp chí Tâm lý học*, 10 tr.56, 2015.
- [2]. Nguyễn Thị Dinh, “Vận dụng phương pháp nghiên cứu trường hợp điển hình trong dạy học môn Giáo dục công dân lớp 12”, 2015, <https://123doc.org/document/3330254-van-dung-phuong-phap-nghien-cuu-truong-hop-dien-hinh-trong-day-hoc-mon-gdcd-lop-12.htm>; Thời gian truy cập: 15h ngày 20 tháng 3 năm 2019.
- [3]. Nguyễn Thị Mai, *Vận dụng phương pháp nghiên cứu trường hợp điển hình trong dạy học môn Giáo dục công dân ở các trường THPT huyện Lương Tài, tỉnh Bắc Ninh*, Luận văn Thạc sỹ khoa học giáo dục, trường Đại học Sư phạm – Đại học Thái Nguyên, 2018.